

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Антон Христов Андонов

на

Дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен
„доктор”

Професионално направление (шифър 8.3) „Музикално и танцово изкуство”,

Научна област - 8. Изкуства, докторска програма „Хореография”

Докторант: **Диляна Александрова Курдова**, докторант към катедра
„Хореография” при Факултет по изкуствата на Югозападен университет
„Неофит Рилски“ гр.Благоевград

Тема: **„Трансформации на българския традиционен танц в
любителски състави от втората половина на ХХ век (у нас и Западна
Европа)**

Научен ръководител: доц. Георги Гаров

Рецензията е изготвена въз основа на Заповед №2903/05.12.2024 г. на Ректора на Югозападен университет „Неофит Рилски” – Благоевград, относно утвърждаване състав на научно жури и представени от докторанта дисертационен труд, автореферат, справка за приносите в дисертационния труд, публикации по темата на дисертационния труд, в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ за придобиване на образователна и научна степен „доктор” и научна степен „доктор на науките“.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА И ОЦЕНКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е с обем 244 страници и се състои от увод, изложение в три глави, заключение, справка за приносите, библиография и три приложения. Съдържанието на всяка от главите е разпределено в отделни параграфи, като в края на всяка глава са направени изводи. Основният текст съдържа множество цитати, като доказателствен материал по текста на дисертационния труд. След представената структура, авторката предлага обща характеристика на изследването, в която извежда своя поглед върху актуалността и значимостта на избраната тема, обекта и предмета на изследването, изследователския проблем и теза, преследваната цел с произтичащите от нея задачи, както и методологията на бъдещото научно изследване.

- Списъкът на използваните литературни източници се състои от 249 заглавия, от които 179 на кирилица и 70 на латиница; 45 интернет източника, 7 имена на **респонденти**.

Автобиографичните данни на докторанта представят информация, свързана с практическия опит на Диляна Курдова в областта на фолклорния танц. Автор е на книгата „Размисли върху българската женска носия“ и дългогодишен координатор на Международен летен фолклорен семинар в АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив. Освен това е преподавател по български и гръцки танци в множество страни по света, както и организатор на концерти в сферата на етно-фюжън-фолк сцената.

Натрупаният опит като хореограф и преподавател през годините ѝ дава възможност да заяви едно сериозно изследване, което намира своето място в научно–теоретичната база на съвременните изследователски тенденции.

Уводът насочва към основата на научната разработка и актуалността на темата за трансформациите на хората в любителските клубове и липсата на мащабни научни изследвания.

Целта конкретизира задачите представени в теоретичен и приложен аспект. Заявената методологическа рамка формулирана ясно и прецизно намира израз в следните методи: сравнителен анализ, автографичен, теренни проучвания, квалитативно изследване и включено наблюдение.

В Първа глава „Клубната форма в България и Западна Европа“ е представена информацията, която ситуира обекта на изследването в трудове на различни автори, чийто изводи са база за изследователските задачи на настоящия дисертационен труд. Авторката успява да изведе онези полезни за нейното проучване елементи, които водят към разширяване обхвата на знанието за началото и трансформациите на танците от традицията, както и клубната форма в България.

Личните ѝ наблюдения, като преподавател у нас и в чужбина ѝ дават възможност по задълбочено да съпостави и анализира различните клубни модели в България и Европа, спрямо общността и средата, в която танцуват, както и педагозите, които ги преподават. Освен това в тази глава е поставен подробен акцент на типология в танцовия клуб на над национално ниво, като ясно се очертават три модела на танцов клуб фокусирани върху: основна цел, функция и подход на ръководителя към репертоар и изпълнители.

Във втора глава - „Репертоарът на клубовете: резултати от проучванията и източници“ Диляна Курдова е поставила акцент върху теренните ѝ наблюдения и обобщена информация относно репертоара на клубовете. Освен това много задълбочено се спира на изследваните три държави в тезата и осъществява паралел на репертоара от 50-те години на XX век до наши дни, както и взаимовръзката на обмен при танцовия материал. Също така авторката конкретизира и момента на трансформацията на танцовия материал с терминологичното описание и загубата на стил, характер, произход и функция. Тази практика по отношение към хорото посочва тя, че е: *„...интерес повече към стъпките, отколкото към контекста, произхода, функциите и макроформата....“*. Освен това се обръща внимание и на водещата роля на ръководителя, който има решаваща задача за определяне на репертоара на клуба и по конкретно създаването на танцовия вкус при изпълнителите. Съществен принос в тази глава са проведените интервюта и анкети на преподаватели и изпълнители по български народни танци в Нидерландия, Норвегия и България, както и направените изводи за взаимовръзката на трите типа танцови клубове, базирани на многобройни наблюдения и анкети.

Трета глава - „Трансформация на традиционните хора в клубовете по танци“ Диляна Курдова конкретизира хората на четири танцови категории:

а) **традиционно хоро** – негов вариант се предава и танцува в живата традиция, освен в клубовете;

б) **хоро, описано на хартиен носител** – танцува се в клубовете, но не се предава и танцува в живата традиция;

в) **хореографска разработка**

г) **други**

В тази глава авторката обръща внимание на трансформацията на традиционния танц в изследвания период и задълбочено се спира на конкретни танцови примери, като ясно очертава три типа хоро: „Право“, „Криво“ и „Четворка“. В изводите на трета глава, докторантът ясно очертава три аспекта на танцовото явление, към които се групират промените в традиционните танци у нас и в чужбина. По този начин авторката обяснява вътрешните и външните модификации на изследваните примери, доказали се като най-популярни в клубовете. Обръща се внимание и на изборът на хората за доказване на тезата, които са част от живата фолклорна традиция. По този начин се постига максимална задълбоченост за проследяване на промяната, както в естествената им среда, така и в любителските групи в България и Западна Европа.

II. ОБОБЩЕНИЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ОЦЕНКА НА ПРИНОСИТЕ НА ДОКТОРАНТА

Налице са реални научно-приложни приноси на дисертационното изследване, които са от значение за обогатяване на българската фолклорна култура. Изследването осъществява успешно своите цели не само в теоретичната проблематика, но и за постигане на приложни резултати. Напълно приемам изложените приноси на труда, които са аналитично представени и достоверно изтъкнати.

Положителна е преценката ми за трите доклада свързани с дисертационния труд:

1. *„В началото бе хорото.“*
2. *„Преподаване на български танци в чужбина: нидерландската система“*

3. „Virtual migration of dances: the case of Sofka na tatko“.

Авторефератът отговаря на стандартите и точно предава същността на дисертацията, направени са и съответните изводи.

Разглежданият дисертационен труд има сериозна научно–практическа стойност. Той отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане.

Препоръки:

В приложение 3 на дисертационния труд са посочени танцови образци показани от различни автори и преподаватели. Убедено препоръчвам на дисертантът да осъществи лично интервю с всеки педагог, интерпретирал конкретния танцов пример. Това ще бъде доказателство за една по ясна картина в посочените категории: **хореографска разработка** и **други**, даваща информация дали е изцяло авторски продукт или обработен танцов пример на базата на традиционно хоро. Също така ще има яснота, свързана с мотивацията на автора при създаване на образеца, както и до каква степен е запазен съответния стил и характер на областта, хват, външна форма, начин на подреждане на участниците, музикална и танцова фраза, съпровод.

Смятам, че така би било по етично към авторите и преподавателите и трудът ще има по голяма научна приложимост, чрез доказателствения материал в хореографската практика.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Изхождайки от всичко казано по-горе изразявам своята **положителна** оценка за дисертационния труд **„Трансформации на българския традиционен танц в любителски състави от втората половина на XX век**

(у нас и Западна Европа)“ и предлагам на уважаемото научно жури да бъде присъдена на **Диляна Александрова Курдова** образователната и научна степен „доктор“ в Професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“, докторска програма „Хореография“.

28.12.2024 г.

гр. Пловдив

Изготвил рецензията:

проф. д-р Антон Андонов

REVIEW

by

Prof. Anton Hristov Andonov, PhD

on

Dissertation for the award of the educational and scientific degree ‘Doctor’

Professional field (code 8.3) ‘Music and Dance Art’, Scientific field – 8. Arts,
doctoral program ‘Choreography’

Doctoral candidate: **Dilyana Aleksandrova Kurdova**, doctoral student at the
Department of ‘Choreography’ at the Faculty of Arts of the South-West University
‘Neofit Rilski’, Blagoevgrad

Topic: ‘**Transformations of Bulgarian Traditional Dance in Recreational
Groups from the Second Half of the 20th Century (in Bulgaria and Western
Europe)**’

Scientific supervisor: Assoc. Prof. Georgi Garov, PhD

The review was prepared based on Order No. 2903/05.12.2024 of the Rector of South-Western University ‘Neofit Rilski’ – Blagoevgrad, regarding the approval of the composition of the scientific jury and the dissertation work presented by the doctoral student, abstract, reference of the contributions in the dissertation work, publications on the topic of the dissertation work, in accordance with the requirements of the ZRASRB, PPZRASRB for the acquisition of the educational and scientific degree ‘doctor’ and the scientific degree ‘doctor of sciences’.

I. GENERAL CHARACTERISTICS AND EVALUATION OF THE DISSERTATION THESIS

The dissertation work has a volume of 244 pages and consists of an introduction, an exposition in three chapters, a conclusion, a reference to the contributions, a bibliography and three appendices. The content of each of the chapters is divided into separate paragraphs, with conclusions drawn at the end of each chapter. The main text contains numerous quotes as evidentiary material on the text of the dissertation work. After the presented structure, the author offers a general characteristic of the study, in which she presents her view on the relevance and significance of the chosen topic, the object and subject of the study, the research problem and hypothesis, the pursued goal with the tasks arising from it, as well as the methodology of the future scientific research.

- The list of literary sources used consists of 249 titles, of which 179 in Cyrillic and 70 in Latin; 45 internet sources, 7 names of respondents.

The autobiographical data of the doctoral student presents information related to the practical experience of Dilyana Kurdova in the field of folklore dance. She is the author of the book, ‘Reflections on the Bulgarian traditional female costume’ and a long-time coordinator of the International Summer Folklore Seminar at the Academy of Music, Dance and Fine Arts ‘Prof. Asen Diamandiev’ – Plovdiv. In addition, she is a teacher of Bulgarian and Greek dances in many countries around the world, as well as an organizer of concerts in the field of ethno-fusion-folk scene.

The experience gained as a choreographer and teacher over the years gives her the opportunity to present a serious study that has its place in the scientific-theoretical basis of contemporary research trends.

The introduction points to the fundament of the scientific exploration and the relevance of the topic of the transformations of dances in recreational clubs and the lack of large-scale scientific research.

The goal specifies the tasks presented in a theoretical and applied aspect. The stated methodological framework, formulated clearly and precisely, finds expression in the following methods: comparative analysis, autographic, field research, qualitative research and participant observation.

The first chapter, ‘The Club Form in Bulgaria and Western Europe’, presents the information that traces the object of the study in the works of various authors, whose conclusions are the basis for the research objectives of the present dissertation. The author manages to bring out those elements useful for her study that would lead to expanding the scope of knowledge about the beginning and transformations of dances from the tradition, as well as the club form in Bulgaria.

Her personal observations as a teacher in our country and abroad allow her to more thoroughly compare and analyse the different club models in Bulgaria and Europe, in relation to the community and environment in which they dance, as well as the pedagogues who teach them. In addition, this chapter places a detailed emphasis on the typology of the dance club at a supranational level, clearly outlining three models of a dance club focused on: main goal, function and the leader's approach of the teacher to repertoire and performers.

In the second chapter – ‘The Clubs’ Repertoire: Research Results and Sources’ Dilyana Kurdova has placed emphasis on her field observations and summarized information about the repertoire of the clubs. In addition, she dwells in great depth on the three countries studied in the thesis and draws a parallel between the repertoire from the 1950s to the present day, as well as the interrelation of exchange in dance

material. The author also specifies the moment of transformation of dance material with the terminological description and the loss of style, character, origin and function. She indicates that this practice in relation to the *horo* is: ‘...*interest more in the steps than in the context, origin, functions and macroform...*’. In addition, attention is also paid to the leading role of the manager, who has a crucial task in determining the repertoire of the club and, specifically, in creating the dance taste of the performers. A significant contribution to this chapter are the interviews and surveys conducted with teachers and performers of Bulgarian folk dances in the Netherlands, Norway and Bulgaria, as well as the conclusions drawn about the interrelationship of the three types of dance clubs, based on numerous observations and surveys.

Chapter Three – ‘Transformations of Traditional *Horos* in Dance Clubs’

Dilyana Kurdova specifies *horos* into four dance categories:

- a) **traditional *horo*** – a variant of it is passed down and danced in the living tradition, except in clubs;
- b) ***horo*, described on paper** – danced in clubs, but not passed down and danced in the living tradition;
- c) **choreographic development**
- d) **others**

In this chapter, the author draws attention to the transformation of traditional dance in the period under study and focuses in depth on specific dance examples, clearly outlining three types of *horo*: *Pravo*, *Krivo* and *Chetvorka*. In the conclusions of the third chapter, the doctoral student clearly outlines three aspects of the dance phenomenon, to which the changes in traditional dances in our country and abroad are grouped. In this way, the author explains the internal and external modifications of the studied examples, which have proven to be the most popular in the clubs. Attention is also paid to the choice of *horo* to prove the hypothesis as to which ones

are a part of the living folklore tradition. In this way, maximum depth is achieved for tracking the change, both in their natural environment and in amateur groups in Bulgaria and Western Europe.

II. SUMMARY OF THE RESULTS AND ASSESSMENT OF THE DOCTORAL STUDENT'S CONTRIBUTIONS

There are true scientifically applicable contributions of the dissertation research, which are of importance for the enrichment of Bulgarian folklore culture. The research successfully achieves its goals not only in the theoretical issues, but also in its applied results. I fully accept the stated contributions of the work, which are analytically presented and reliably pointed out.

My assessment of the three reports related to the dissertation work is positive:

- 1. In the beginning there was the horo*
- 2. Teaching Bulgarian dances abroad: the Dutch system*
- 3. Virtual migration of dances: the case of Sofka na tatko.*

The abstract meets the standards and accurately conveys the essence of the dissertation, and the relevant conclusions have been made.

The dissertation work under consideration has serious scientific and practical value. It meets the requirements of ZRASRB and the regulations for its implementation.

Recommendations:

Appendix 3 of the dissertation work lists dances shown by various choreographers and teachers. I strongly recommend that the dissertation candidate conduct a personal interview with each teacher who interpreted the specific dance example. This will be evidence of a clearer picture in the specified categories:

choreography and **others**, providing information as to whether it is a completely choreographed product, or a processed dance example based on a traditional *horo*. There will also be clarity related to the author's motivation when creating the sample, as well as to what extent the relevant style and character of the area, hand hold, external form, way of arranging the participants, music and dance phrase, accompaniment have been preserved.

I believe that this would be more ethical towards the authors and teachers and the work will have greater scientific applicability, through the evidentiary material in choreographic practice.

III. CONCLUSION

Based on all of the above, I express my positive assessment of the dissertation work '**Transformations of Bulgarian Traditional Dance in Recreational Groups from the Second Half of the 20th Century (in Bulgaria and Western Europe)**' and I propose to the esteemed scientific jury to award **Dilyana Aleksandrova Kurdova** the educational and scientific degree 'Doctor' in Professional Field 8.3 'Music and Dance Art', Doctoral Program 'Choreography'.

28.12.2024

Plovdiv

Prepared by:

Prof. Anton Andonov, PhD